vFk n'keks/;k;%

;U=kkf.k

अथ यन्त्राणि वक्ष्यन्ते पारदो येन यन्त्र्यते।
तस्माद्यन्त्रस्य रूपाणि दर्शनीयानि शास्त्रतः ॥ 1 ॥
दोला पलभलीयन्त्रमूर्ध्वपातनकं च यत्।
अधःपातनकं चापि तिर्यक्पातनकं तथा ॥ 2 ॥
घटीयन्त्रं गर्भयन्त्रमिष्टिका-जलयन्त्रकम्।
खल्वं डमरूकाख्यं च चिपिटाख्यं तुलाभिधम् ॥ 3 ॥
लवणं कोष्ठिकासंज्ञमन्तरालिकसंज्ञितम्।
धूपयन्त्रं नाभियन्त्र ग्रस्तयन्त्रं तथैव च ॥ 4 ॥
विद्याधरं कुण्डकं च ढेकीसंज्ञगुदाहृतम्।
सोमानलं च निगडं किन्नरं भैरवाभिधम् ॥ 5 ॥
वालुकानामकं चापि पातालं भूधराभिधम्।
सारणायत्रकं गुह्यं गन्धपिष्टकयन्त्रकम् ॥ 6 ॥
कूपीयन्त्रं पालिकाख्यं दीपिकायन्त्रकं तथा।
स्थालीयन्त्रं भस्मयंत्रं देगयन्त्रमुदीस्तिम् ॥ 7 ॥
घाणिकायन्त्रमुद्दिष्टं हंसपाकमिधं तथा।
ऊनचत्वारिंशदत्र यन्त्राण्युक्तानि नामतः ॥ 8 ॥

e"kk

अथ मूषाश्च कथ्यन्ते मृत्तिकाभेदतः क्रमात्।
मूषा कुमुदिका प्रोक्ता क्रौंचिका करहाटिका ॥ 9 ॥
पातिनी कथ्यते सैव बह्निमित्रा प्रकीर्तिता ॥ 10 ॥

;kxe"kk तुषभस्मयुता मृत्स्ना वाल्मिकी विड़संयुता ।
तया या रचिता मूषा योगमूषेति कथ्यते ॥ 11 ॥

xkje"kk गारभूनागसत्वाभ्यां शणैर्दग्धतषैस्तथा ।
मर्दिता महिषीक्षीरे मृत्तिका पक्षमात्रकम् ।
तन्मृदा रचिता मूषा गारमूषति कथ्यते ॥ 12 ॥

oje"kk वस्त्रांगारतुषास्तुल्यास्तच्चतुर्गुणमृत्तिका ।
भूनागमृत्तिका तुल्या सर्वरेभिर्विमर्दिता ।
कथिता वरमूषा सा यामं बह्निं सहेत वै ॥ 13 ॥

o.ke"kk पूर्वोक्ता मृत्तिका या तु रक्तवर्गांबुभाविता ।
रक्तवर्गयुता मृत्स्नाकारिता मूषिका शुभा ॥ 14 ॥
तुरीपुष्पकसीसाभयां लेपिता सा च मूषिका ।
वर्णोत्कर्षे प्रयोक्तव्या वर्णमूषति कथ्यते ॥ 15 ॥

:l;e"kk श्वेतवर्गेण वै लिप्ता रूप्यमूषा प्रकीर्तिता ॥ 16 ॥

foMe"kk बिडेन रचिता या तु बिडेनैव प्रलेपिता ।
देहलोहार्थसिद्धयूर्थं बिडमूषेत्युदाहृता ॥ 17 ॥

ote"kk गारभूनागसत्वाभयां तुषमिश्रा शणेन च ।
मृत्समा महिषीक्षीरैर्दिवसत्रयमर्दिता ॥ 18 ॥
संस्थिता पक्षमात्रं हि पश्चान्मूषा कृता तया ।
लेपिता मत्कुणस्याथ शोणितेन बलारसैः ॥ 19 ॥
चतुर्यामं ध्मापिता हि द्रवते नैव वह्निना ।
वज्रमूषेति कथिता वज्रद्रावणहेतवे ॥ 20 ॥

oUrkde"kk वृन्ताकाकारमूषायां नालं कृत्वा दशांगुलम ।
धत्तूरपुष्पवद्दीर्घं सुदृढं चैव कारयेत् ॥ 21 ॥
अष्टांगुलं च सचिछद्रं भवेद् वृन्ताकमूषिका ।
अनया खर्परादीनां मृदूनां सत्वमाहरेत् ॥ 22 ॥

xkslruhe"kk गोस्तनाकारमूषा या मुखोपरि विमुद्रिता ।
सत्वानां द्रावणे शुद्धौ मूषा सा गोस्तानी भवेत् ॥ 23 ॥

eYye"kk निर्दिष्टा मल्लमूषा या मल्लाद्वितयसंपुटात् ।
रसपर्पटिकादीनां स्वेदनाय प्रकीर्तिता ॥ 24A ॥

iDde"kk कुलालभाण्डरूपा या दृढा च परिपाचिता ।
पक्कमूषेति सा प्रोक्ता सत्वरद्रव्यशोधिनी ॥ 24B ॥

egke"kk अतिस्थूलातिदीर्घा च मुखे किञ्चिच्च विस्तृता ।
महामूषेति सा प्रोक्ता सत्वरद्रव्यशोधिनी ॥ 25 ॥

eUt"ke"kk षडंगुलोन्नता दीर्घा चतुरस्त्रा च निम्नका ।
मन्जूषाकारमूषा सा कथिता रसमारणे ॥ 26 ॥

xHke"kk भूमौ निखन्यमानां हि मूषामाध्छाद्य बालुकैः ।
गर्भमूषा तु सा ज्ञेया पारदस्य निबन्धिनी ॥ 27 ॥

elye"kk मूषा या चिपिटामूले वर्तुलाष्टांगुलोच्छ्रया ।
मूषा सा मुसलाख्या स्याच्चक्रीबद्धरसे हिता ॥ 28 ॥

dks"Bh

सत्वपातनकार्ये तु कोष्ठिका युज्यते बुधैः ।
तासां तु विविधाकारान् कथयामि यथातथम् ॥ 29 ॥

vxkjdks"Bh अंगारकोष्ठिका नाम राजहस्तप्रमाणका ।
द्वादशांगुलविस्तारा चतुरस्त्रा प्रकीर्तिता ॥ 30 ॥
वेष्टिता मृण्मयेनाऽथ एकभित्तौ च गर्तकम् ।
वितस्तिमात्रं, द्वारं च सार्धवैतस्तिकं दृढम् ॥ 31 ॥
अधोभागे विधातव्या देहली धमनाय वै ।
प्रादेशमात्रं भित्तिः स्यादुत्तरंगस्य चोर्ध्वतः ॥ 32 ॥
प्रदेशमात्रं कर्तव्यं द्वारं तस्योपरि ध्रुवम ।
द्वारं चेष्टिकया रूद्ध्वा संधिराधं च कारयेत् ॥ 33 ॥

पूरयेत्कोकिलैस्तां त भस्त्रिकां प्रधमेत्खलु ।
कोकिलाधमनद्रव्यमूर्ध्वद्वारेण निक्षिपेत्
एषा चांगारकोष्ठी च खराणं सत्त्वपातनी ॥ 34 ॥

ikrkydks"Bh गर्तं खनेद् दृढं भूमौ द्वादशांगुलमात्रकम् ।
तन्मध्ये वर्तुलं गर्तं चतुरंगुलकं दृढम् ॥ 35 ॥
खर्परं स्थापयेत्तत्र मध्यगर्तोपरि दृढम ।
आपूर्य कोकिलैर्गर्तं प्रधमेदेकभस्त्रया ।
पातालकोष्ठिका सा तु मृदुसत्वस्य पातनी ॥ 36 ॥

xkjdks"Bh वितस्तिप्रमिता निम्ना प्रदेशप्रमिता तथा ।
उपरिष्टात् पिधानं तु भूरिच्छिद्रसमन्वितम् ॥ 37 ॥
गर्तमापूर्यं चांगारैः प्रधमेद्वंकनालतः ।
गारगोष्ठी समुद्दिष्टा सत्वपातनहेतवे ॥ 38 ॥

fr;Øi?keudks"Bh वितस्तिप्रमितोत्सेधा सा बुध्ने चतुरंगुला ।
तिर्यक्प्रधमनाख्या च मृदुसत्वस्य पातनी ॥ 39 ॥

iVk%

egkiVe भ्रम्यां वै खनयेद्गर्तं द्विहस्तं चतुरस्रकम् ।
छगणानां सहस्त्रेण पूरयेत्तदनन्तरम् ॥ 40 ॥
औषधं धारयेन्मध्ये तमाचछाद्य वनोत्पलैः ।
सहस्त्रार्धैश्च वै सम्यग्वह्निं प्रज्वालयेत्ततः ।
महापुटमिद्र प्रोक्तं ग्रन्थकारेण निर्मितम् ॥ 41 ॥

xtiVe राजहस्तप्रमाणं हि चतुरस्त्रं हि गर्तकम् ।
वनोत्पलसहस्त्रेण गर्तमध्यं च पूरितम् ॥ 42 ॥
मूषिकां चौषधेनाथ पूरितां तां तु मुद्रयेत् ।
गर्तमध्ये निधायाथ गिरिण्डानि च निक्षिपेत् ।
अधोऽग्निं ज्वालयेत्सम्यक् एवं जगपुटो भवेत् ॥ 43 ॥

okjkgiVe अरत्निमात्रे कुण्डे च वाराहपुटमुच्यते ॥ 44 ॥

dDdViVe वितस्तिस्त्वेकमानेन गर्तं चेच्चतुरस्त्रकम् ।
कुक्कुटाख्यं पुटं विद्यादौषधानां च साधनम् ॥ 45 ॥

diksriVe छगणैरष्टभिः सम्यक् कपोतपुटमुच्यते ॥ 46 ॥

xkscjiVe तुषैर्वा गोमयैर्वापि रसभस्मप्रसाधनम् ।
माणिकाद्वयमानेन गोवरं पुटमुच्यते ॥ 47 ॥

enHkk.MiVe मृदा भाण्डं प्रपूर्यैव मध्ये द्रव्यं तु विन्यसेत् ।
अधस्ताज्जवालयेदग्निं मृद्भाण्डपुटमुच्यते ॥ 48 ॥

ckydkiVe गर्ते तु बालुकापूर्णे मध्ये द्रव्यं तु विन्यसेत् ।
उपरिष्टादधस्ताच्च वह्निं कुर्यात्प्रयत्नतः ।
तद्वालुकापुटं सम्यागुच्यते शास्त्रकोविदैः ॥ 49 ॥

Hk/kjiVe मूषिकां भूमिमध्ये तु स्थापितं द्वयंगुलादधः ।
उपरिष्टात्पुटं दद्यात्तत्पुटं भूधराह्वयम् ॥ 50 ॥

ykodiVe गोवरैर्वा तुषैर्वापि कर्षमात्रमितैः पुटम् ।
यत्र तल्लावकाख्यं स्यान्मृदुद्रव्यस्य साधने ॥ 51 ॥

Nx.kx;k;% उत्पलं पिष्टकं छाणमुपलं च गरिण्डकम् ।
छगणापलसारी च नवारि छगणाभिधाः ॥ 52 ॥

bfrJh ineukHkLuuk Jh;'kks/kjs.k tukx<okLr0;s.k
fojfprs jLlidk'kLI/kkdjs n'keks/;k;%A